

Registratie bijenhouders binnen EU realiteit?

Peter Elshout

Voor sommige imkers is registratie een beladen thema. Geheel ten onrechte: bijen vallen net als koeien, paarden, schapen, geiten, varkens en pluimvee onder de wetgeving van de Voedsel en Waren Autoriteit. Breekt er onder de dieren die onder de VWA vallen een besmettelijke en aangifteplichtige ziekte uit, dan kan de overheid gericht en adequaat optreden om verdere besmetting te voorkomen. Breekt echter bij bijen een aangifteplichtige ziekte uit, denk aan AVB, dan gaan er onevenredig veel manuren/dagen verloren met opsporen van mogelijke bijenhouders in het gebied waar de besmetting werd geconstateerd. Het vervoersverbod duurt daarom langer dan nodig. Dit kan voor de telers van gewassen die afhankelijk zijn van het bestuivingswerk van bijen een financiële tegenvaller veroorzaken. Door dit bestuivingswerk in land- en tuinbouw vertegenwoordigen honingbijen een economische waarde van vele honderden miljoenen. Eigenlijk is het een absurde situatie, dat bijenhouders in ons land nog niet geregistreerd zijn.

In de aan ons land grenzende landen zijn alle bijenhouders wettelijk verplicht zich te laten registreren. In Duitsland werd op 2 april 2000 met de verandering van de *Bienenseuchenverordnung* (BSVO, Bijenziekteverordening) de registratie ingevoerd. De BSVO valt onder het Duitse ministerie van landbouw. De meldingsplicht, voorafgaand aan de registratie luidt als volgt: wie bijen houden wil moet dit direct bij aanvang melden bij de verantwoordelijke ambtenaar, meestal een veterinaire arts of de plaatselijke bijengezondheidscoördinator, en daarbij vermelden waar de bijenstand gelegen is en om hoeveel volken het gaat. De imker voldoet hieraan als hij het adres van de overwinteringsstand van zijn bijen opgeeft. Bij de registratie behoren ook de aankoop en verkoop van volken en koninginnen. Omdat veel

imkers met hun volken naar drachtgebieden reizen, is een vermelding van alleen de overwinteringsstand niet voldoende.

Daarom zijn imkers verplicht om vóór het afreizen naar een gebied dat niet onder de verantwoordelijke ambtenaar valt, eerst een gezondheidsverklaring voor de bijenvolken te halen en deze bij de verantwoordelijke van de nieuwe standplaats na melding af te geven. Op deze manier is de verantwoordelijke van een gebied altijd op de hoogte van de standplaatsen en van de hoeveelheid bijenvolken.

De plaatselijke overheid per Bundesland (deelstaat) mag een afwijkend beleid voeren als daarmee het voorkomen en bestrijden van bijenziektes niet in het gedrang komt. Zo is het in de meeste deelstaten voldoende om bij afreizen dit te melden bij de verantwoordelijke. De benodigde gezondheidsverklaring is onder normale omstandigheden maximaal 9 maanden geldig. Vóór deze verklaring wordt afgegeven moeten de bijenvolken vrij zijn van AVB. Dit wordt bepaald door een recent onderzoek van een voederkransmonster.

Gekoppeld aan de registratie zijn alle bijenhouders lid van de Duitse Imker Bond (DIB). Zij zijn verzekerd tegen de meest uiteenlopende zaken zoals spuitschade, diefstal, vandalisme, brand, stormschade, blikseminslag, overstroming en ander natuurgeweld, ook bij transport. De premie bedraagt ca € 0,50 per volk. Deze wordt jaarlijks, na opgave van het aantal volken, door de plaatselijke vereniging geïnd. Alle Duitse bijenhouders zijn verzekerd bij L. Funk & Söhne GmbH Hamburg.

Registratie van de bijenhouders in Vlaanderen

In Vlaanderen bestond reeds een beperkt registratiesysteem. Op verzoek van de KVIB werden namelijk alle bijenvolken geregistreerd van imkers die lid waren i.v.m. de reductie op de chemische varroabestrijdingsmiddelen. Door het gebruik van organische

foto Janine Roost

Een zaal vol met (nog) niet geregistreerde imkers.

zuren is zo de informatie over het aantal volken weggevalen. Want in tegenstelling tot de door de KVIB voorgeschreven chemische middelen, worden de organische zuren buiten het zichtveld van de bijenorganisatie ingekocht!

Sinds 15 maart 2006 is in Vlaanderen het registreren van bijenhouders een must. In de loop van 2006 is de registratie in verenigingsverband collectief uitgevoerd. Hierdoor werd voorkomen dat de voor registratie bestemde formulieren verkeerd werden ingevuld. Ook konden vragen betreffende de registratie meteen beantwoord worden. De Vlaamse bijenhouders werden niet, zoals in Duitsland, onder een bijenziekteverordening geregistreerd, maar onder het FAVV ofwel het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, vergelijkbaar met onze Voedsel en Waren Autoriteit.

Net als in Duitsland wordt er in de uitvoering onderscheid gemaakt tussen hobby- en semiberoots- of beroepsbijenhouders. Met dit verschil dat men in Duitsland bij maximaal 20 volken hobbyist is en in België bij maximaal 24 volken. Bijenhouders die meer volken hebben zijn belastingplichtig. Voor de telling van het aantal volken is in Vlaanderen, maar ook in Duitsland, het aantal volken op 1 april bepalend. Deze volken moeten dan minstens 1,5 kg bijen hebben. Kleine volken als zesramers en andere kleine eenheden worden niet meegeteld.

Om het moeilijker te maken moet de bijenhouder aangeven voor welke activiteiten hij bijen houdt. Dit kan bijvoorbeeld zijn het houden of fokken van bijen; productie van honing, koninginnengelei of bijenwas; directe verkoop aan de consument, op markten of aan handelaren; en andere activiteiten zoals de inzet voor bestuiving van gewassen. Om grip te houden op een zo juist mogelijke informatie zullen bijenhouders die zich niet laten registreren of niet de juiste informatie verstrekken, bij een uitbraak van een aangifteplichtige ziekte zelf voor de kosten moeten opdraaien en daarnaast beboet worden. Overeen gekomen is dat de FAVV nooit informatie over productiehoeveelheden zal doorgeven aan de belastingdienst.

Geheel afwijkend met Duitsland hoeft de Belgische bijenhouder geen melding te maken van het af en aan reizen naar een ander drachtgebied. Hoe de verantwoordelijke autoriteiten in Vlaanderen in geval van een aangifteplichtige ziekte moeten handelen om daarbij alle bijenvolken binnen een gebied te kunnen traceren en inspecteren is niet duidelijk. Het is immers niet bekend welke bijenhouders met hun volken in een gebied zijn of waren.

Registratie in andere EU landen

Naast Duitsland en België is er ook een registratie van bijenhouders in Luxemburg en enkele Middeneuropese landen zoals Tsjechië en Slowakije. In deze twee laatste landen wordt o.a. de bestrijding van de varroamijt door de staat geregeld. Ook in Denemarken kent men al vele jaren de registratie van bijenhouders. Pogingen om informatie betreffende de registratie van bijenhouders in andere EU landen te verkrijgen zijn niet gelukt.

De verdeelsleutel van EU gelden

Uitgaande van de EU subsidie, die gekoppeld is aan het aantal bijenvolken per land, zou je er van uit kunnen gaan dat in iedere lidstaat bekend is hoeveel imkers met hoeveel volken er zijn. Een grove schatting van het aantal imkers is er wel, maar dat zegt niets over het aantal bijenvolken dat deze imkers in

werkelijkheid hebben. Om de geldkraan ruimschoots open te houden is het niet vreemd als het aantal bijenvolken overschat wordt. Een gerichte zelfcontrole naar het werkelijke aantal volken, zou snijden in eigen vlees kunnen betekenen. Een dergelijke controle is in verband met de noodzakelijke mankracht een onuitvoerbare taak. Ieder EU land zal trachten een zo groot mogelijk stuk van de taart (lees beschikbare EU gelden) te bemachtigen om o.a. onderzoek ten behoeve van de bijenteelt te kunnen bekostigen. De kans is heel groot dat als door een nauwkeurige telling blijkt dat het aantal bijenvolken aanzienlijk lager is, dit vermindering en zomogelijk terugbetaling van de EU gelden tot gevolg heeft.

Overschatten

Het vermoeden bestaat dat een aantal landen hun bijenstapel zwaar overschat. Het gaat mogelijk om vele duizenden tot miljoenen bijenvolken.

Indien registratie binnen alle EU landen verplicht zou worden en er controle zou plaatsvinden op het werkelijke aantal bijenvolken, heeft dat gevolgen. Zo zal de bestrijding van aangifteplichtige bijenziektes adequater aangepakt kunnen worden. Maarzoals genoemd zal er ook een eerlijke verdeling van EU gelden voor onderzoek in de bijenteelt komen.

Een wankel vertrouwen

De registratie met de daaraan verbonden verplichting om verplaatsingen van bijenvolken te melden, valt of staat met de bereidheid en oprechtheid van de bijenhouder. Aan een gerichte controle ontbreekt het en de uitvoering ervan is, zeker met het heen en weer gereis van bijenvolken, een administratieve klus. Zelfs al zou de bijenhouder plichtsgetrouw zijn jaarlijkse administratie naar waarheid invullen en melding maken van opgeheven en nieuw opgezette bijenstanden, dan nog kan het fout gaan. Zo vermeldde een semiprofessionele Duitse imker meerdere jaren achter elkaar de zelfde verandering. Steeds kreeg ze haar jaarlijkse overzichten onaangepast terug van de verantwoordelijke veterinaire arts. Enigszins verbolgen over het niet correct aanpassen van deze officiële papieren deed zij haar beklag. De betreffende arts zag al die commotie over bijenvolken niet zo zitten. Toen de plichtsgetrouwe imker hem wees op de gevolgen bij een eventuele uitbraak van AVB werd de ambtenaar zich bewust van zijn verantwoording. Dit voorval laat zien hoe wankel het systeem kan zijn. Helaas zullen veel veterinaire artsen, ook in Nederland, in 't geheel geen affiniteit hebben met bijen en met alles wat daarbij komt kijken. Bijscholing zou hier op zijn plaats zijn.

En Nederland?

Wanneer en op welke manier de Nederlandse bijenhouders geregistreerd zullen worden is nog onbekend. Als de overheid een registratie oplegt, wordt de imkerij transparanter en daarmee mogelijk als een nuttige en noodzakelijke 'bedrijfstak' in de land- en tuinbouw gezien.

Refenties

www.favv.be, secretariaat KVIB, Jozef Daems, oud-voorzitter KVIB.

'Informations- und schulungs-mappe' van de Deutscher Imkerbund E.V, ADIZ: 2 (2006)

Dr.Friedrich Pohl, veterinaire in Bremen en PPO-Bijen Wageningen.